

POSTANOWIENIE

15 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska

na posiedzeniu niejawnym 15 kwietnia 2026 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku I.K.

z udziałem E.K., W.W., S.W. i I.W.

o stwierdzenie nabycia spadku,

na skutek skargi kasacyjnej E.K.

od postanowienia Sądu Okręgowego we Włocławku

z 7 lutego 2025 r., I1 Ca 239/24,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od uczestniczki na rzecz wnioskodawczyni kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) zł z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od doręczenia uczestniczce odpisu niniejszego postanowienia, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

[dr]

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest

sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do powyższych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego co do przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Uczestniczka wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z powołaniem się na okoliczność, że w niniejszej sprawie zachodzi potrzeba wykładni przepisu prawa (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), tj. art. 945 § 1 pkt 1 k.c., w związku z koniecznością udzielenia odpowiedzi na następujące pytania: - „w oparciu o jakie kryteria Sąd winien badać stopień osłabienia siły woli i aktywności testatora uniemożliwiającego mu przeciwstawienie się naciskom osoby trzeciej i w konsekwencji, skutkujące wypełnieniem dyspozycji art. 945 § 1 pkt 1 k.c.?”; - „czy przy podniesieniu wątpliwości co do stopnia osłabienia siły woli i aktywności testatora przez stronę postępowania zachodzi konieczność podejmowania przez Sąd czynności zmierzających do weryfikacji tych okoliczności z urzędu w zakresie występowania o udostępnienie dokumentacji medycznej oraz zasięgnięcie opinii biegłych z zakresu psychologii i psychiatrii?”.

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako na przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga określenia problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna jest wnoszona w konkretnej sprawie, to zarówno charakter rozpoznawanego roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

Problemy powołane przez skarżącą nie zostały ujęte abstrakcyjnie, a przeciwnie – mają charakter pytań o to, w jaki sposób – w świetle art. 945 § 1 pkt 1 k.c. – powinien być oceniony kontekst faktyczny, na którego tle zostały sformułowane. Natomiast kontekst ten nie uwzględnia istotnych ustaleń Sądów *meriti*, a w części prezentuje je odmiennie niż wynika z tych ustaleń, co ma zmierzać do ich zakwestionowania.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że stan wyłączający świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli może być rozumiany wyłącznie jako stan, w którym możliwość wolnego wyboru jest całkowicie wyłączona. Brak swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli musi wynikać z przyczyny wewnętrznej, znajdującej się „wewnątrz” osoby składającej oświadczenia woli, a nie z okoliczności zewnętrznych. Sugestia osób trzecich nie wyłącza swobody powzięcia decyzji, gdyż w przeciwnym razie niemal każde oświadczenie woli byłoby dotknięte wadą wskazaną w art. 945 § 1 pkt 1 k.c., rzadko bowiem człowiek działa zupełnie swobodnie. Sugestie osób trzecich nie wyłączają swobody powzięcia decyzji, ponieważ chodzi o zachowanie zdolności do podjęcia decyzji niezależnie od istnienia lub braku tych sugestii. Stan wyłączający w szczególności swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli może być wywołany „z jakichkolwiek powodów”, może być uzasadniony również przyczyną zewnętrzną w postaci przymusu, pod którym faktycznie znalazł się testator. O braku swobody powzięcia decyzji i wyrażania woli przez spadkodawcę mają rozstrzygać występujące łącznie (kumulatywnie) cztery elementy: 1) podatność spadkodawcy na wpływy osoby, której zarzuca się zawładnięcie jego wolą, 2) możliwość (sposobność) wywarcia na spadkodawcę wpływu i doprowadzenia do oczekiwanego rozrządzenia, 3) aktywne uczestnictwo osoby, której zarzuca się zawładnięcie wolą spadkodawcy, przy sporządzaniu przez niego testamentu, 4) pożądaný wniosek rozrządzenia testamentowego przynoszący beneficjentowi nieuzasadnioną korzyść z pokrzywdzeniem innych naturalnych spadkobierców (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2004 r., III CK 523/02, z 18 maja 2017 r., I CSK 551/16).

Sąd Najwyższy wyjaśnił już, że zasadniczo okoliczność pozostawiania testatora pod wpływem sugestii i presji spadkobierców, na których opiece polega,

może być traktowana jako wyłączająca swobodę testowania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 5 marca 2018 r., IV CSK 469/17). Jednak ustalenie czy w danym stanie faktycznym okoliczność ta będzie mogła być uznana za przesłankę zastosowania art. 945 § 1 pkt 1 k.c. zależy od konkretnych okoliczności sprawy i ustaleń faktycznych, które zgodnie z art. 398¹³ k.p.c. wyłączone są spod kontroli Sądu Najwyższego

Z ustaleń dokonanych w sprawie wynika, że spadkodawca sporządził 19 lutego 2021 r. testament holograficzny, w którym do całości spadku powołał córkę W.F.-I.K. To rozrządzenie testamentowe było uzasadnione okolicznościami, gdyż w chwili sporządzenia testamentu spadkodawca był związany z I.K., a z osobą, na rzecz której sporządził wcześniejszy i odwołany testament był w sporze o kwotę 125.000 euro. Testament z 19 lutego 2021 r. został sporządzony w całości własnoręcznie i opatrzony datą oraz podpisem w kancelarii notarialnej. Sąd drugiej instancji nie znalazł podstaw do zakwestionowania świadomości testatora w chwili testowania w rozumieniu art. 945 § 1 pkt 1 k.c. Uczestniczka nie wykazała, że spadkodawca w tym dniu nie był zdolny do świadomego i swobodnego podjęcia decyzji i wyrażenia swej woli. Z ustaleń poczynionych w sprawie wynikało, że testator w wieku 80 lat był w dobrej kondycji umysłowej i psychicznej oraz miał swobodę podejmowanych działań. Spadkodawca nie cierpiał na choroby psychiczne, które znosiłyby jego zdolność testowania.

Wbrew twierdzeniom skarżącej sam podeszły wiek i związane z nim ograniczenia w postrzeganiu rzeczywistości, w szczególności możliwa podatność na wpływy otoczenia, nie stanowią elementu przesądzającego o niezdolności do rozporządzeń na wypadek śmierci.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. oraz – co do kosztów postępowania – art. 520 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1964 ze zm.), orzeczono jak w sentencji.

Marta Romańska

[a.ɪ]

[dr]